

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS -OPPIMÄÄRÄ

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8 ja niitä täydentävä tukimateriaali

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	TUKIMATERIAALI: Arvosanan hyvän/kahdeksan alle jäävä osaaminen	Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8	TUKIMATERIAALI: Arvosanan hyvän/kahdeksan ylittävä osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen					
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa tutuissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa ja kuuntelee muita.	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ja eettisesti monenlaisissa viestintäympäristöissä, tulkita muiden viestejä ja niiden tavoitteita sekä säädellä omaa viestintäänsä tilanteen mukaan.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä, pyrkii perustelemaan sen ja ottamaan muut huomioon.	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen vakuuttavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon, kehittelee ideoita yhdessä ja toimii rakentavasti vuorovaikutustilanteissa, myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa.
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1	Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää ohjatusti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-	Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja käyttää tarkoituksenmukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että itsenäisesti

			yksinkertaisen puheenvuoron tai puheesityksen itselleen tutusta aiheesta.	esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.	valmistelun puhe-esityksen vaativastakin aiheesta, esittää sen selkeästi ja kohdentaa sen yleisölleen käyttäen monipuolisesti havainnollistamisen keinoja.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa kuvata omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta.	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.	Oppilas osaa tarkkailla omaa toimintaansa ja arvioida realistisesti omia vuorovaikutustaitojaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteita ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.
Tekstien tulkitseminen					
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnessa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2	Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää joitakin tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa kuvata lukutaitoaan.	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaiset tekstinymmärtämisen strategiat ja käyttää niitä itsenäisesti ja joustavasti. Oppilas osaa arvioida realistisesti omaa lukutaitoaan, tunnistaa sen vahvuuksia ja kehittämiskohteita ja osaa kehittää taitojaan palautteen pohjalta.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia	S2	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas harjoittelee käyttämään ja tulkitsemaan erityyppisiä tekstejä pitäytyen enimmäkseen itselleen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatuksi erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.	Oppilas osaa valita itsenäisesti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä. Oppilas käyttää, tulkitsee ja arvioi myös

kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä			tutuissa teksteissä.		itselleen uudenlaisia ja monimuotoisia tekstejä.
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas harjoittelee tarkastelemaan tekstejä kriittisesti. Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä joitain tekstilajeja, niiden tavoitteita ja tyyppisiä esiintymisympäristöjä.	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituseriä.	Oppilas osaa eritellä eri tekstilajien kielellisiä, visuaalisia ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas osaa lukea tekstejä kriittisesti ja tulkita niitä suhteessa tekstien tavoitteisiin ja tarkoitukseen.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa hakea tietoa helposti löydettävistä lähteistä. Oppilas harjoittelee lähteiden käyttöä ja valintaa.	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.	Oppilas hallitsee tiedonhaun keskeiset vaiheet ja toimii niiden mukaisesti. Oppilas osaa arvioida monipuolisesti lähteiden ja tietojen luotettavuutta ja käytettävyyttä ja valita itsenäisesti tehtävään sopivat lähteet.
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja	S2	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa kertoa fiktiivisten tekstien sisällöistä ja löytää niistä merkityksellisiä asioita. Oppilas löytää itselleen kiinnostavaa luettavaa ja katseltavaa ja harjoittelee jakamaan kokemuksiaan	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä ja tarkastella niiden rakennetta ja kieltä tekstin pintaa syvemältä, ymmärtää kielen kuvallisuutta. Oppilas löytää useita

niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			niistä. Oppilas on lukenut muutaman kirjan.	sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.	tapoja tulkita luettuja, kuunneltuja ja katseltuja fiktiivisiä tekstejä ja saa niistä aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja keskusteluihin muiden kanssa.
Tekstien tuottaminen					
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas harjoittelee tuottamaan erityyppisiä tekstejä mutta pitääytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana saamansa palautteen pohjalta.	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä eri muodoissaan. Oppilas osaa arvioida omia taitojaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja osaa kehittää taitojaan palautteen avulla.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa mallien pohjalta kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja kantaa ottavia tekstejä sekä hyödyntää jossain määrin tekstien tuottamisessa tietoja tekstilajien tyypillisistä ilmaisutavoista.	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.	Oppilas tuottaa itsenäisesti pohtivia, kertovia, kuvaavia, kantaa ottavia ja ohjaavia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä ilmaisutapoja sekä mukauttaa ilmaisutapojaan eri tarkoituksiin sopiviksi.

<p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p>	S3	Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	<p>Oppilas osaa nimetä tekstin tuottamisen vaiheita ja osaa ohjatusti työskennellä niiden mukaisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä. Oppilas osaa joltakin osin kuvata tekstien tuottamisprosessia ja kertoa, miten sitä voisi parantaa.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.</p>	<p>Oppilas hallitsee tekstien tuottamisen prosessin vaiheet ja hyödyntää niitä sekä itsenäisesti että ryhmässä työskennellessään. Oppilas antaa ja vastaanottaa tarkoituksenmukaista palautetta teksteistä ja osaa parantaa omia ja muiden tekstejä. Oppilas osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan, tunnistaa niiden vahvuuksia ja kehittämiskohteita ja kehittää taitojaan.</p>
<p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p>	S3	Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	<p>Oppilas pyrkii jäsentämään tekstiään ja noudattamaan oikeinkirjoituksen perusasioita. Oppilas kirjoittaa melko sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>Oppilas tuntee hyvin kirjoitetun kielen rakenteita ja kirjoitetun yleiskielen konventioita ja käyttää niitä itsenäisesti omia tekstejä tuottaessaan ja hioessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>

T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	S3	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta. Oppilas osaa ohjatusti käyttää lähteitä ja harjoittelee lähteiden merkintää ja tekijänoikeuksien peruseränteiden noudattamista.	Oppilas osaa käyttää omassa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.	Oppilas osaa luontevasti yhdistellä omassa teksteissään useista eri lähteistä hankittua tietoa. Oppilas osaa noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen					
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja tekstien kielen piirteistä ja eri rekisterien ja tyylien eroista.	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.	Oppilas tutkii itsenäisesti tekstejä ja osaa itsenäisesti eritellä tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä ja osaa keskustella havainnoistaan ja tulkinnoistaan. Oppilas osaa tehdä havaintoja rekisterien ja tyylien välisistä eroista ja osaa pohtia kielellisten valintojen vaikutuksia.
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä	S4	Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee erilaisia kulttuurin muotoja ja osaa kertoa omista kulttuurikokemuksistaan. Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden pääajit ja on saanut kokemuksia erilaisten teosten	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaihteita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden	Oppilas tuntee erilaisia kulttuurin ilmenemismuotoja, ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee

<p>pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p>			<p>lukemisesta ja on lukenut muutaman kirjan.</p>	<p>päälajit ja on lukenut sovitut kirjat.</p>	<p>suomalaisen kulttuurin juuria ja kirjallisuuden vaiheita ja on tutustunut kirjallisuuden päälajeihin ja hankkinut runsaasti lukukokemuksia.</p>
<p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi</p>	<p>S4</p>	<p>Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia kielen merkitystä sekä yhteiskunnan että yksilön kannalta. Oppilas hahmottaa äidinkielten merkityksen ja suomen kielen aseman muiden kielten joukossa.</p>